

“אני רואה בעורכי הדין ובכל מי שאמון על השירות לציבור שותפים לעשייה לשימור הצדק ולמעמדו של בית המשפט”

שחר שחר • צילומים: יוסי זמיר

זו השנה הרביעית מאז נבחר לכהן כנשיא בית המשפט המחוזי בחיפה, וכבר ניתן להתרשם מהמהפכה האמיתית שביצע **השופט יוסף אלרון** במחוז חיפה • בשיחה עם “עורך הדין” חושף הנשיא אלרון את הסודות העומדים מאחורי התייעלות עבודת בית המשפט המחוזי והשיפור חסר התקדים בשירות לאזרח, ואף מדבר על השינויים הצפויים במתכונת מבחני ההסמכה במסגרת התיקון לחוק החדש • מי שישב ביותר מ-100 תיקי רצח וניסיון לרצח ויותר מ-200 תיקי פשע חמור בעבירות אחרות, כולל עבירות מין ועבירות ביטחוניות, מגלה כי מאחורי הניתוח המשפטי היבש, תמיד קיים הסיפור האנושי של הצדדים, רובד שבן אנוש אינו יכול להתעלם ממנו • הנשיא אלרון, אשר בעבר שימש כסנגור ובא משורות עורכי הדין, מנדב את המתכון למערכת היחסים המצוינת שיש לו עם לשכת עורכי הדין בכלל, ובמחוז חיפה בפרט • ריאיון מיוחד

האחרים, לצורך הטיפול השוטף בתיקים והעבודה מול השופטים. "בנוסף, ראוי לציין כי בשנים האחרונות גדל באופן משמעותי מספר השופטים המכהנים. כך, מצבת השופטים בבית המשפט המחוזי בחיפה גדלה מאז תחילת שנות האלפיים, וחלה תחלופה גדולה עם פרישתם של כ-12 שופטים וקליטתם של 16 שופטים חדשים. בהתאמה התווספו עובדי מנהלה, מזכירות, קלדניות ועוזרים משפטיים".

לצד היותך ממונה על שופטים רבים (36) אתה נדרש להיות אחראי גם על עשרות עובדי מנהלה. כיצד אתה מצליח לתמוך בין שני התחומים, והאם הכלים העומדים לרשותך לטובת ביצוע כלל המשימות הללו מספיקים?

"למרות שנשיא בית המשפט אחראי על מערך שיפוטי ומנהלי רחב, נכון להיום, נראה כי יש מקום לשפר את המערך הניהולי התומך בלשכת הנשיא. הכלים העומדים לרשות הנשיא, ככלל, מוגבלים, ואני עושה ככל יכולתי להפיק מהם את המרב. חרף הגידול במספר השופטים והתרחבות המטלות הניהוליות המוטלות על הנשיא, עד היום טרם הוקצו הכלים והמשאבים הדרושים לניהול אופטימלי, וסביר להניח שהסיבה לכך נובעת מטעמים תקציביים.

"כנשיא, אני אמון על כך ששית המשפט, כמערכת הנותנת שירות חיוני לציבור, יתפקד באופן יעיל ואיכותי ככל שניתן. בהתנהלותו היומיומית על הנשיא לדאוג כל העת שהמערכת על מרכיביה השונים, השיפוטיים והמנהליים כאחד, תפעל באופן הרמוני, ושכל איש יבצע את מלאכתו בצורה ראויה ומיטבית, באופן כזה שהיא תיתן את ביטוייה בהתנהלות בית המשפט. לצד הנשיא מכהנים סגנים, מנהלי מדורים ואחרים שמסייעים במלאכה. אולם, בסופו של יום, האחריות לעיצוב דרכו של בית המשפט ונראותו לציבור - מוטלת על כתפי הנשיא. המלאכה אמנם קשה, אך מאתגרת".

סיור קצר עם נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה, השופט יוסף אלרון, בין המדורים השונים בהיכל המשפט בעיר שופך אור על אחת הסיבות המרכזיות, שהובילו את היכל המשפט בעיר למהפכה אמיתית של ממש, מאז כניסתו לתפקיד לפני יותר משלוש שנים. קשה מאוד שלא להתרשם מיראת הכבוד והחיבה שרוחשים העובדים במקום לנשיא אלרון, וקשה עוד יותר להתעלם מההערכה לה הם זוכים ממנו. תוצאות הכבוד ההדדי שרוחש הנשיא לעובדים ולהיפך באות לידי ביטוי, בין היתר, בהתמקמותה של מערכת המשפט של מחוז חיפה במקום מכובד במיוחד במערכת המשפט בישראל.

וזה לא רק בשל הנתונים המעידים על כך שאחוז התיקים הפתוחים מעל חמש שנים במחוזי חיפה, הוא הנמוך ביותר מכלל בתי המשפט המחוזיים. אף לא העובדה שבמהלך שנת 2015 קיבל שופט בית המשפט המחוזי בחיפה 404 תיקים במוצע, לעומת ממוצע של 365 תיקים בשאר בתי המשפט המחוזיים, זה הרבה מעבר למספר התיקים הממוצע. בעיני רבים מהמשפטנים הצליח הנשיא אלרון להטביע את חותמו על היכל המשפט בעיר בכל רובד אפשרי. ועם כל זאת, הוא עדיין ממשיך לנהל משפטים, הן בתחום הפלילי והן בתחום המנהלי, במקביל לתפקידו כנשיא בית המשפט.

ואם לא די בכך, הרי שחותם נוסף להשפעתו הרבה של הנשיא אלרון על מערכת המשפט בישראל בא לידי ביטוי בהחלטת סגן נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, יורם נועם, לדחות את עתירותיהם של 83 מתמחים נגד תוצאות בחינות לשכת עורכי הדין. ההחלטה החמיאה לתפקודה של ועדת הבחינות שבראשה עומד הנשיא אלרון וחייבה את העותרים לשלם תוצאות משפט של כ-100 אלף שקלים.

בריאיון מיוחד ל"עורך הדין" מסכם הנשיא אלרון את שנות כהונתו בתפקיד, מדבר על השינויים הצפויים בבחינות לשכת עורכי הדין בעקבות התיקון לחוק, מביע דאגה לתופעת ה"שיימינג" ממנה סובלים השופטים, מסביר את חשיבות שיתוף הפעולה עם לשכת עורכי הדין בכלל ועם מחוז חיפה בפרט, ומציין כי הוא רואה בציבור עורכי הדין שותף מלא במכלול נושאים.

מהפכה בבית המשפט

כיצד היית מגדיר את התפקידים העיקריים המוטלים על נשיא בית המשפט, והאם ניתן לשלב בין תפקידיו הניהוליים כנשיא לבין העבודה השיפוטית?

"המלאכה אינה פשוטה כלל ועיקר, וזאת כשהעבודה הניהולית נעשית במקביל לכהונתו השיפוטית של הנשיא. על הנשיא לגלות הבנה ניהולית, להכיר לפני ולפנים את בית המשפט על כל היבטיו, להתוודע לעבודה השיפוטית והמנהלית, ובמקביל, כשופט, להוות דוגמה אישית בכל מובן, הן במישור האישי והן במישור המקצועי.

"באופן אישי, כנשיא, אני מתערב בכל עיכוב ממשי במתן פסקי דין כדי לפעול לצמצום עיכוב במתן פסקי הדין. עם זאת, יש לזכור, כי עומס העבודה המוטל על כל שופט ושופט, גודל התיק והיקפו, הם היבטים שלא ניתן להתעלם מהם.

"אני מקפיד לשבת בדיונים בתיקי פשע חמור, בערעורים פליליים ולעיתים גם בעתירות מנהליות ובסופו של יום, אני רואה בראש ובראשונה את עצמי כשופט ונהנה לשבת בדין".

במהלך שנות כהונתך כנשיא בית המשפט המחוזי בחיפה, שינה בית המשפט את פניו בצורה דרסטית. כיצד הצלחת לבצע שינויים רבים כל כך בקצת יותר משלוש שנים?

"בסמוך לתחילת כהונתי כנשיא נפתח, בהנחייתי, מדור 'שירות לקהל'. מדור זה מרכז אליו את קבלת הקהל ואת פתיחת ההליכים השונים בבית המשפט, ומהווה כתובת אחת לציבור, דבר המייתר את טרטור הציבור שלא לצורך, ומאפשר עבודה שקטה ויעילה במדורים

"באופן אישי, כנשיא, אני מתערב בכל עיכוב ממשי במתן פסקי דין כדי לפעול לצמצום עיכוב במתן פסקי הדין. עם זאת, יש לזכור, כי עומס העבודה המוטל על כל שופט ושופט, גודל התיק והיקפו, הם היבטים שלא ניתן להתעלם מהם. אני מקפיד לשבת בדיונים בתיקי פשע חמור, בערעורים פליליים ולעיתים גם בעתירות מנהליות ובסופו של יום, אני רואה בראש ובראשונה את עצמי כשופט ונהנה לשבת בדין"

[הנשיא אלרון בלשכתו. שילוב מצוין של שפיטה וניהול]

יום יום ושעה שעה. הגינות הממשל עומדת למבחן דווקא בבית המשפט, ואנו השופטים זוכרים זאת מדי יום, בטרם כניסתנו לאולם הדיונים.

"יחד עם זאת, איש אינו רוצה בכך שציבור השופטים יהפוך ל'טכנאי משפט' ותו לא. בתי המשפט אינם בבחינת 'מגרסת תיקים' ויש לתת לשופט את הזמן הנדרש הן להתדיינות ולשמיעת הראיות בתיק שבפניו, והן למלאכת כתיבת פסק הדין".

האם לאור תמונת המצב מוצדקת הביקורת מצד הציבור בעניין?

תשובתו של הנשיא אלרון חד-משמעית וברורה: "מוסכם על הכול, שהאזרח הבא בשערי בית המשפט זכאי להליך מהיר עד כמה שניתן, ושאיפתו של כל נשיא ונשיא היא להגשים מטרה נעלה זו, ולהביא לקיצור תקופת בירורו של ההליך המוגש לבית המשפט. יחד עם זאת, אי אפשר להתעלם מכך שבשנים האחרונות חל גידול משמעותי בהיקף ההתדיינות וההליכים בבתי המשפט, עובדה המכבידה מאוד על עבודת השופט הבודד ועל מערכת בתי המשפט בכלל. לעומס זה, השלכה ישירה על התמשכות ההליכים, המתארכים לעתים יתר על המידה. על מנת להקל את העומס, המערכת שקדה על יצירה והפקה של דוחות סטטיסטיים, שיצביעו בפני השופט וצוותו על מצב התיקים שבטיפולו, ועל תיקים שבהם ההליכים התמשכו מעבר למקובל והרצוי.

"בנוסף, גובשו נהלים על מנת לזרז את ההליכים ולעמוד בזמנים (נוהל שמיעה רצופה של תיקים), לרבות נהלים שעניינם אי היענות לדחיית מועדים - והכל על מנת לאפשר מעגל שיפור רציף בפעילות המערכת. למעשה, כל העת נעשים צעדים ומהלכים פנים-ארגוניים, שמטרתם לקדם ולייעל הן את עבודת השופט והן את עבודת המערכת הניהולית, ועל כך יש לברך".

רבים סבורים כי אחת הרעות החולות מאז ומתמיד של מערכת המשפט בארץ, היא הסחבת הנמשכת בדיוני תיקים, אני אומר לנשיא אלרון. תופעה כלל ארצית זו גורמת לאזרח הממוצע, העותר לבית המשפט בהליך כזה או אחר, להרגיש לא אחת כמי שאינו זוכה לקבלת הזמן הראוי באולמות בתי המשפט כדי להציג את עמדתו. התנגשות זו, שהינה תוצאה ישירה של הגידול במספר התיקים שנפתחים מדי שנה בשנה, לצד העומס ההולך וגובר על השופטים, הביאה את הנשיא אלרון להקדיש תשומת לב יתרה לטיפול בשתי התופעות הללו במקביל.

כמי שמכיר את בית המשפט עוד מימיו כשופט ובשנים האחרונות כנשיא, האם הנך סבור שהאזרח אכן "מקבל את יומו" בבית המשפט, או שמא ההרגשה היא שהאזרח "נשחק" בגלגלי המערכת?

"ראוי לציין כי לצד השאיפה להתייעלות, בכלל זה ההתייעלות הדיונית וניצול מרבי של הזמן השיפוטי, אנו מעוניינים בכך שכל מתדיין "יקבל את יומו" בבית המשפט, שלא תפגענה זכויותיו, וכי תינתן לו האפשרות למיצוי זכותו להבאת ראיותיו במלואן.

אנו פועלים ושואפים לכך שהעומס ההולך וגובר על השופט הבודד בשל מספרם הרב של התיקים בהם הוא נדרש לטפל - לא יביא לירידה באיכות וברמת החלטות ופסקי הדין.

פעמים רבות, מראית פני הצדק חשובה לא פחות מעשיית הצדק עצמו. המפגש של האזרח עם בתי המשפט, הוא, לא פעם טעון ומורגש ולעיתים אף דרמטי ביותר בחייו. במפגש זה, השופט היושב בדיון, מהווה בעבורו את התגלמותו של שלטון החוק.

באחת ההזדמנויות ציינתי, כי תחושת האזרח כי בית המשפט דן בענייניו בהגינות, היא מאבני היסוד של מערכת בתי המשפט, כאשר בית המשפט הוא המקום שבו האזרחים בוחנים את הגינות הממשל,

[הנשיא ארלון עם יו"ר מחוז חיפה, עו"ד תמי אולמן]

"התוכנית עוסקת בהכוונה כוללת של פעילות מערכת בתי המשפט, בתכנון היישום הרב-שנתי, ובמשאבים הנדרשים לפעילותה של המערכת בתקופת תוקפה של התוכנית. במסגרת זו מטפלת התוכנית, בין היתר, גם בנושאי הליבה הבאים: תמיכה בעבודת השופטים, חיזוק התשתית הניהולית והמערכתית, צמצום מלאי התיקים הוותיק וניהול הביקושים. השקת התוכנית החלה בתקופתו של נשיא בית המשפט העליון דאז אשר גרוניס, והמשיכה עם הנשיאה מרים נאור, אשר אף נטלה חלק במפגשים המרכזים שהתקיימו. עד כה, הוקמו ועדות שונות בראשות מנהל בתי המשפט, השופט מיכאל שפיצר ונשיאי בתי המשפט, אשר בחנו מגוון רחב של נושאים. נתבקשת, בין היתר, לעמוד בראש 'הועדה ליעדים ומדידה', אשר נועדה לבחון מערך של יעדים ומדידה למערכת בתי המשפט, כמקובל במערכות משפט אחרות בעולם, אשר ישמש ככלי ניהולי מרכזי לשיפור פעילות המערכת".

איך אתה, כנשיא, ועם הצוות העומד לרשותך, מצליחים להגיע להישגים אלה?

"תפקידו של נשיא בית המשפט הוא תפקיד מורכב, בעל היבטים רבים, הדורש כל העת שילוב של יכולות מתחומים שונים, תוך שאיפה מתמדת להתייעל, לשפר, ולהכניס שינויים שיביאו לתוצאה הרצויה, משמע: שביעות רצון גבוהה של הבאים בשערי בית המשפט וחיזוק האמון בבית המשפט.

"אציין, כי מושקע מאמץ רב על מנת שתיקים ינותבו לשופטים במועד סמוך מאוד לפתיחת ההליכים בבית המשפט, ועל מנת ששמיעת התיקים תתקיים בפרקי זמן קצרים ככל שניתן במגבלות הקיימות של כל הליך והליך, העומד בפני עצמו.

"מדי חודש בחודשו אני מדווח מכל אחד ואחד מהמדורים בבית

כשמדברים על עומס, סחבת וההתמודדות איתם, אי אפשר להתעלם מהנתונים הסטטיסטיים המחמיאים למדי שפרסמה הנהלת בתי המשפט בנוגע לבית המשפט המחוזי בחיפה.

"על פי הנתונים הסטטיסטיים של הנהלת בתי המשפט, בית המשפט המחוזי בחיפה הינו בית המשפט עם האחוז הנמוך ביותר של תיקים ישנים השהים מעל 5 שנים במלאי התיקים, וזאת יחסית למכלול בתי המשפט בארץ.

"כך, נכון לסוף המחצית השנייה של שנת 2016, בית המשפט המחוזי בחיפה הוא בית המשפט השני בגודלו מבין ששת בתי המשפט המחוזיים, והראשון בגודלו בכמות תיקי פשיטות הרגל. במהלך המחצית הראשונה של שנת 2016 נפתחו 7,666 תיקים במחוזי מרכז, 7,535 תיקים במחוזי חיפה ו-6,746 במחוזי תל אביב. כמות תיקי פשיטות הרגל בתקופה זו עומדת על 2,852 במחוזי חיפה, ולאחריו ברשימה בית המשפט המחוזי מרכז עם 1,991 תיקים.

"בית המשפט המחוזי בחיפה הוא כאמור עם האחוז הנמוך ביותר בתיקי מלאי השהים מעל 5 שנים, כחצי אחוז בלבד מסך המלאי.

"זאת ועוד, שופט בבית משפט המחוזי בחיפה קיבל לטיפולו בממוצע 404 תיקים בשנת 2015, לעומת 365 תיקים בממוצע בכל אחד מבתי המשפט המחוזיים".

מהן הרפורמות העומדות כיום על הפרק ואשר יש בהן כדי לסייע בקידום בית המשפט, קיצור זירוזו ההליך המשפטי?

"בעניין זה ניתן לציין רגולציות שונות העומדות על הפרק, כדוגמת תזכיר הצעת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ה - 2015, שעניינו העברת תיקי פשיטות הרגל של יחידים לבית משפט השלום; הרפורמה בתקנות סדר הדין האזרחי שמטרתן לייעל ולקצר את התמשכות ההליכים; תזכיר הצעת חוק בתי המשפט לעניינים מנהליים [בתי משפט שלום לעניינים מנהליים], התש"ע - 2010, והצעות נוספות ברוח זו".

מה עמדתך לגבי "התוכנית האסטרטגית" של הנהלת בתי המשפט, מה מטרתה?

"העומס הגובר המוטל על בתי המשפט מביא אותנו כל העת לחשיבה ולעשייה היכן ובאיזה אופן ניתן להתייעל ולהשתפר. מערכת בתי המשפט עושה כל העת מאמצים להתאים עצמה לשינויים המתבקשים והמתחייבים, ובמהלך השנה האחרונה גם יצאה אל הפועל "התוכנית האסטרטגית", שמטרתה, קידום שינויים מהותיים בהיבטים שונים בהתנהלות בתי המשפט בכלל והשופטים בפרט".

אולי תוכל לומר מספר מילים מהי אותה "תוכנית אסטרטגית" והאם היא בה כדי לסייע בקידום הנדרש למערכת בתי המשפט?

"מטרת התוכנית האסטרטגית היא לגבש תוכנית לקידום ושיפור מערכת בתי המשפט. ראשיתו של התהליך בהכרה משותפת של הגורמים בעומס המוטל על מערכת בתי המשפט בישראל, ובקשיים עמם היא מתמודדת.

"השאיפה היא לגבש תוכנית אסטרטגית, שיהא בה כדי לשפר באופן משמעותי את יכולתה של מערכת בתי המשפט להתמודד עם האתגרים והקשיים הניצבים בפניה.

[משמאל: הנשיא אלרון, ראש לשכת עורכי הדין, עו"ד אפי נוה, ויו"ר מחוז צפון, עו"ד תאלד חוסני זועבי]

“לשכת עורכי הדין בראשותו של עו”ד אפי נוה היא בהחלט לשכה דינמית, מורגשת ונוכחת בעשייה בקשת רחבה של תחומים, שמקדמים נושאים חשובים במרכז השיח הציבורי בישראל, ובין היתר את עניינם של חברי הלשכה, ואלה המבקשים להתקבל לשורותיה”

הצדדים בתיק, רובד אנושי שבן-אנוש אינו יכול להתעלם ממנו. לא פעם אתה נחשף לכאב של הורים או של קורבנות אחרים, חלקם צעירים, לעתים אף רכים בשנים, ולמעשה שומע את הזעקה שלהם שהיא תמיד כצל שמלווה את התיק שלפניך, וזה כמובן מלווה אותך הרבה מעבר לשעות העבודה בבית המשפט.”

איך אתה, כמי שבעיני רבים מהווה דוגמה ומופת לאנושיות, עושה בעצם את ההפרדה הזו? הרי אתה קורא את התיק, פוגש את הדמויות, קורא את החומרים, צריך להחליט. איך עושים את ההפרדה? הרי בסופו של דבר אתה הולך הביתה.

המשפט על תיקים שהסתיימו ועל תיקים אשר טרם ניתן בהם פסק דין.

“במקביל, נערך מעקב מערכת, תוך קבלת נתונים סטטיסטיים מצד הגורמים המתאימים בהנהלת בתי המשפט על מצבת התיקים הישנים ו/או תיקים שטרם ניתן בהם פסק דין, והכל על מנת שלא יחול עיכוב שלא לצורך בטיפול בתיקים התלויים ועומדים”.

האדם מאחורי התיק המשפטי היבש

הנשיא אלרון, לצד היותו האדם שעומד בראש המערכת ומתעסק בתחומים הארגוניים, מקפיד להמשיך לעסוק בשפיטה, הן בתחום הפילי והן בתחום המנהלי. בשני התחומים גם יחד הוא ניהל במהלך 22 שנות כהונתו כשופט מאות תיקים, ובהם תיקי פשע מהכבדים ביותר שידע האזור במהלך השנים.

במבט לאחור מהם התיקים הבולטים שבהם הכרעות דין שכתבת הטביעו את חותמן בצורה משמעותית, כאלו שילוו אותך כל ימי חייך?

“כמי שעסק רבות במשפט הפילי, בין אם זה תיקי דן יחיד, בין אם זה בראש הרכב, חבר בהרכב, או ראש הרכב פשעים חמורים או תיקים ביטחוניים - מטבע הדברים אתה נחשף לסיפורים, או יותר נכון טרגדיות של אנשים, שמשאירים בך חותם. איני רוצה להיכנס לתיק זה או אחר, אולם בלמעלה מ-100 תיקי הרצח וניסיון לרצח שישבתי ויותר מ-200 תיקי פשע חמור בעבירות אחרות, כולל תיקי עבירות מין ועבירות ביטחוניות, אתה יכול לראות ולהתרשם, שמאחורי הניתוח המשפטי היבש תמיד יש את הסיפור האנושי של

**איך אתה ישן בלילה של
לפני מתן הכרעת דין בתיק,
כשאתה למחרת הולך לשלוח
מישהו לתקופת מאסר
ממושכת?**

**“התחושה היא לא טובה,
התחושה היא קשה, גם אחרי
כל כך הרבה פסקי דין שבהם
הראיות הביאו להרשעה
בעבירות חמורות, הדברים
האלה לא נעשים בקלות, אלה
דברים שהם באמת דברים
מאוד קשים, אני אומר את
זה חד וחלק, המתח הפנימי
מלווה אותך, הוא איתך, גם
לפני כניסה לאולם”**

“זה לא פשוט, הדברים מלווים אותך, הדברים הם איתך כל הזמן.”
**איך אתה ישן בלילה של לפני מתן הכרעת דין בתיק, כשאתה
למחרת הולך לשלוח מישהו לתקופת מאסר ממושכת?**

“התחושה היא לא טובה, התחושה היא קשה, גם אחרי כל כך
הרבה פסקי דין שבהם הראיות הביאו להרשעה בעבירות חמורות,
הדברים האלה לא נעשים בקלות, אלה דברים שהם באמת דברים
מאוד קשים, אני אומר את זה חד וחלק, המתח הפנימי מלווה אותך,
הוא איתך, גם לפני כניסה לאולם. כאב”ד אתה זה שצריך בעצם
לומר שאותו אחד הורשע בעבירת הרצח ואחרות, אתה זה שנאלץ
להקריא את גזר הדין של עונש מאסר ממושך, והדברים לא פשוטים.
אני חושב שהתחושה של כל שופט היא שונה כשהוא מזכה מישהו.
אני אומר זאת גם כאדם שהיה בעבר במשך שמונה שנים סנגור, כמי
שהיה מהצד השני של המתרס והיה זה שחיכה בצפייה לשמוע את
פסק הדין, את הכרעת הדין, את גזר הדין”.

זו שאלה טובה לשאול מה טוב יותר, להרשיע או לזכות?

“זה לא עניין של טוב יותר או פחות טוב. זה לא עניין של אהבה. ראה,
אני ער לביקורת בציבור על המספר הרב של הרשעות, אבל אמירה
כזו היא אמירה שמנותקת למעשה מהרבה מאוד היבטים אחרים.
בהרכבים שאני ישבתי בראשם זיכינו לא מעט בתיקים מורכבים
ובתיקים קשים, היכן שסברנו על סמך מכלול הראיות שצריך לזכות”.

**יש שופטים אשר מושפעים מאוד מהתקשורת. איך אתה רואה את
זה, אתה חושב שזה קיים?**

“אני מקווה שלא, אני לא מכיר כאלה, בכל אופן לא אצלי, אני לא
נתקלתי בתופעה כזאת”.

**איך מצליח בית המשפט המחוזי בחיפה, בשל היותו אחראי על
אוכלוסייה מעורבת, להתמודד עם מורכבות זו מבלי לדרוך על
“מוקשים”?**

“בית המשפט המחוזי בחיפה, בשבתו כבית המשפט לעניינים

מנהליים, נדרש לא אחת לדון בעתירות העוסקות בסוגיות רגישות, בין היתר, על רקע העובדה שהעיר חיפה היא עיר בעלת אוכלוסייה מעורבת.

"עתירות אלו הן עתירות מגוונות שבחלקן משיקות, משפיעות ומושפעות מעניינים פוליטיים, כלכליים או מגדריים של אוכלוסייה זו או אחרת בקהילה. למותר לציין שבית המשפט עושה את מלאכתו כמיטב יכולתו, בהתאם לחוק ולחומר הראיות המובא בפניו, ופוסק באובייקטיביות ואין לו עניין לרצות צד זה או אחר.

"ראייתו של בית המשפט היא ראייה הבוחנת את סבירות ההחלטות שהתקבלו ובכלל זה מוודאת את התקינות השלטונית באופן קבלת ההחלטות בלבד. אלה הן העיניים בהן בית המשפט בוחן וימשיך לבחון את ההחלטות השלטוניות המגיעות והמצויות תחת ביקורתו".

התמודדות עם תרבות השיימינג

בעת האחרונה אנו ערים להתגברות קולות הביקורת שמשמיע הציבור על השופטים ועל החלטות שיפוטיות ברשתות החברתיות, תופעה הרסנית ומסוכנת שפוגעת בשופטים, המכונה שיימינג. מה עמדתך, כשופט הדן בתיקים וכנשיא בית המשפט על תופעה זו?

"אני סבור כי הכפשת שמם של שופטים ברשתות החברתיות היא תופעה פסולה מן היסוד, בלתי ראויה ויש לפעול למיגורה. ביקורת ואי שביעות רצון מהחלטה זו או אחרת מקומה להישמע בערעור. על אף חשיבות השמעת הביקורת ועקרונות חופש הביטוי, הרי שישנן הדרכים המקובלות, הלגיטימיות והחוקיות להשמעת ביקורת באופן שאינו מבזה את השופטים הממלאים את תפקידם נאמנה ובמסירות.

"בהקשר זה, אין לי אלא לברך על דברים שאמרה עו"ד תמי אולמן, ראש ועד המחוז, בביטאון 'דלתיים פתוחות' (גיליון יוני-יולי 2016, עמ' 4) בהם גינתה את הכפשת השופטים והגדירה זאת 'הרס עצמי'. דברים ברוח זו נאמרים לא אחת על ידי ראש לשכת עורכי הדין, עו"ד אפי נוה, כאשר הוא נדרש לכך, כפי שהתבטא מספר פעמים גם לאחרונה בוועידת המשפט של לשכת עורכי הדין באופן ברור וחד משמעי. אני סבור כי הכפשת שמם של שופטים ברשתות החברתיות היא תופעה פסולה מן היסוד, בלתי ראויה ויש לפעול למיגורה. ביקורת ואי שביעות רצון מהחלטה זו או אחרת מקומה להישמע בערעור. על אף חשיבות השמעת הביקורת ועקרונות חופש הביטוי, הרי שישנן הדרכים המקובלות, הלגיטימיות והחוקיות להשמעת ביקורת באופן שאינו מבזה את השופטים הממלאים את תפקידם נאמנה ובמסירות".

ואין אתם מתמודדים עם התופעה?

"הלשכה המשפטית של הנהלת בתי המשפט עוסקת במיגור תופעה זו. היא פועלת להסרת האמירות המשמיצות הללו מהאתרים השונים ובמקרה הצורך, אף נוקטת בהליכים משפטיים נגד מפיצי השיימינג".

הדרך להסמכת דור העתיד

במקביל להיותו האיש שעומד בראש צמרת מערכת המשפט בחיפה מכהן הנשיא אלרון זו השנה השלישית גם כיו"ר ועדת בחינות ההסמכה של לשכת עורכי הדין. לאחרונה, כמו בשנים עברו, עתרו מתמחים שכשלו בבחינות ההסמכה לבית המשפט וכמו בפעמים הקודמות, כולל בבג"ץ, נדחתה עתירתם, תוך כדי ציון לשבח על פעילותה של הוועדה בראשותו של הנשיא אלרון.

"חשוב לי להדגיש פעם נוספת" - אומר הנשיא אלרון - "שמדובר בוועדה בלתי תלויה ועצמאית לחלוטין. כל מטרתנו היא ליצור מבנה בחינה שיבטא את הידע של הנבחנים".

אתה האיש שעומד מאחורי הוועדה ומאחורי שינויים לא מעטים במתווה בחינות ההסמכה, כולל שילוב השאלה הפתוחה. מהי דעתך על אופי הבחינה כיום בדרך לשינויים שאמורים להיכנס בה בעתיד,

במסגרת תיקון 38 לחוק לשכת עורכי הדין?

"אמרתי לא אחת כי בחינות הלשכה הן שער הכניסה לקבלת רישיון לעריכת דין בישראל, ומכאן גם נגזרת חשיבותה של הוועדה הבוחנת, שהיא ועדה סטטוטורית האחראית לניסוחן ולטיבן של השאלות בשאלון הבחינה. אנו עושים את המרב, כדי שהמבחן יבטא את ידיעותיו של הנבחן באופן המיטבי והמרבי במסגרת החוק הקיים היום בתחומים השונים של המקצוע.

"ברוח זו, באה גם המלצת הוועדה לשרת המשפטים, איילת שקד, ויו"ר הלשכה, עוה"ד אפי נוה, לשינוי מבנה בחינת לשכת עורכי הדין והוספת הדין המהותי לבחינה, תוך התאמת בחינות ההסמכה למקצוע עריכת הדין בין היתר בעקבות ביקורת ציבורית על רמתם של עורכי הדין המוסמכים".

"אמרתי לא אחת כי בחינות הלשכה הן שער הכניסה לקבלת רישיון לעריכת דין בישראל, ומכאן גם נגזרת חשיבותה של הוועדה הבוחנת, שהיא ועדה סטטוטורית האחראית לניסוחן ולטיבן של השאלות בשאלון הבחינה. אנו עושים את המרב, כדי שהמבחן יבטא את ידיעותיו של הנבחן באופן המיטבי והמרבי במסגרת החוק הקיים היום בתחומים השונים של המקצוע"

ועד כמה ישפיע תיקון 38 לחוק על הבחינה?

בשלב זה מפתיע הנשיא אלרון ולפני שהוא מפרט את התייחסותו לנושא הוא מגלה כי נבדקת האפשרות לביטול הבחינה שבעל פה: "מאז כניסתי לשמש כיו"ר הוועדה הבוחנת עמד לנגד עיני הרצון להצמיח מבנה בחינה רבגוני, כך שלצד שאלות בתחום הפרוצדורלי, ייבחנו גם ידיעותיו של הנבחן בהלכה הפסוקה ובניסוח מסמכים משפטיים, על ידי הכנסת שאלות מן הדין המהותי. בהתאם הוכנסה לראשונה לבחינה לפני כשנתיים "השאלה הפתוחה" (ניסוח מסמך משפטי), כאשר הרציונל שעמד מאחורי הכנסת שאלה זו לבחינה, הוא הכשרת המועמדים להסמכה ללמוד ניסוח מסמכים משפטיים, הן במסגרת המוסדות האקדמיים והן במסגרת המכינות לקראת בחינות ההסמכה.

"בהמשך לתיקון החקיקתי ששרת המשפטים, איילת שקד, עמדה מאחוריו, משרד המשפטים שוקד כיום על התקנת התקנות וזאת בשיתוף פעולה פורה בין חברי הוועדה הבוחנת, נציגי לשכת עורכי הדין ומשרד המשפטים לקביעת מתווה ומבנה הבחינה. תיקון מס' 38 לחוק לשכת עורכי הדין מהווה את התשתית בחוק שמאפשרת כעת

את שינוי מתכונת בחינות ההסמכה. אני מברך על השינויים שהוכנסו ואלה שעוד בדרך, ואין בליבי ספק, כי יהא בהם כדי להעלות את רמת הבחינה, וכתוצאה מכך גם את איכות המוסמכים החדשים למקצוע עריכת הדין".

כמי שכייהן כשופט וכנשיא למעלה מ-22 שנה מהי דעתך על רמת עורכי הדין כיום ועל תדמיתם?

"זירת עבודתו המרכזית של עורך הדין היא בבית המשפט. אך יחד עם זאת, תפקידו של עורך הדין אינו מתחיל ומסתיים באולמות בית המשפט. אני סבור שעל עורך הדין לנהוג כבוד וסבלנות כלפי בית המשפט וכלפי עמיתיו למקצוע, ולהקפיד ולשמור על רמה מקצועית וערכית נאותה בכל מעשיו. יחד עם זאת, אני סבור שעושים עוול לציבור עורכי הדין. אין לי ספק, שרמתם של עורכי הדין כיום אינה נופלת מרמתם של עורכי הדין בעבר. נכון, יש חריגים, אבל זה בדיוק כמו בחברה הישראלית כולה, אין חריגה מהכלל".

שיתוף פעולה ארצי ומחוזי

כיצד אתה רואה את שיתוף הפעולה בין בית המשפט לבין לשכת עורכי הדין, ובכלל זה את פועלה של הלשכה בתחומים השונים?

"לשכת עורכי הדין בראשותו של עו"ד אפי נוה היא בהחלט לשכה דינמית, מורגשת ונוכחת בעשייה בקשת רחבה של תחומים, שמקדמים נושאים חשובים במרכז השיח הציבורי בישראל, ובין היתר את עניינם של חברי הלשכה, ואלה המבקשים להתקבל לשורותיה.

"אני רואה בציבור עורכי הדין שותף מלא במכלול תחומים המעסיקים את המערכת השיפוטית, וקיים דיאלוג תמידי בקשת רחבה של נושאים כדוגמת הצעות חקיקה, שנועדו לייעל את עבודת בתי המשפט, כמו גם שינויים ותיקונים שנועדו לקדם את המערכת, לנוכח מכלול השינויים החברתיים והטכנולוגיים שהם פועל יוצא לקידמה של השנים האחרונות. דוגמה נוספת לכך היא תרומתו הייחודית של יו"ר מחוז ירושלים בלשכת עורכי הדין, עו"ד אשר אקסלרד, למערכת המשפט לאורך שנים רבות באופן עקבי. בעיניי הוא בהחלט מהווה סמל ודוגמה לעורכי דין רבים.

"אוסף ואומר, כי כמי שבא משרות עורכי הדין אני חש הבנה רבה למכלול הנושאים המעסיקים אותם".

קשרים מצוינים ומיוחדים יש לך גם מול מחוז חיפה של לשכת עורכי הדין בראשותו של עו"ד תמי אולמן. כיצד אתה מסביר זאת ואיך מערכת יחסים יוצאת דופן זו באה לידי ביטוי?

"אני מכיר את עורכת הדין תמי אולמן יו"ר ועד המחוז מזה שלושה עשורים. מערכת היחסים עמה ועם חברי ועד המחוז היא מצוינת. קיים דו-שיח תמידי בנושאים שונים המעסיקים את עורכי הדין במחוז, אני מקיים ישיבות תכופות עם עו"ד אולמן, משתדל להיות קשוב לכל פניותיה אלי, ואנו מקיימים יחסי גומלין מקצועיים. כך למשל הזמנתי אותה להשתתף בישיבת שופטי בית המשפט המחוזי בחיפה, ונעניתי לבקשתה להשתתף בישיבת ועד מחוז חיפה, אליה הצטרף גם ראש הלשכה הארצית, עו"ד אפי נוה.

דוגמה נוספת לשיתוף פעולה פורה באה לידי ביטוי בצוות המשותף בראשותו של עו"ד איתן לדרר פרקליט מחוז חיפה (אזרחי), אשר ביחד עם השופטים יגאל גריל ויצחק כהן עמלו על ניסוח נוהל שמיעה רציפה בשמיעת תיקים בתחום האזרחי.

"כמו כן, אני מעודד את השתתפותם של שופטי בית המשפט המחוזי במתן הרצאות במסגרת כנסים וימי עיון, המאורגנים על ידי הלשכה, ורואה בקשר שבין עורכי הדין לבין שופטי בית המשפט קשר חיובי".

קיימת גם ביקורת על הגופים הנוספים המופקדים על שלטון החוק, אבל הביקורת מופנית לא אחת לעבר בתי המשפט.

"ברור מאליו כי הציבור נושא את עינו אל רשויות התביעה ובתי

המשפט לנוכח תופעות העבריינות והפשיעה בכלל, תופעות הפוגעות ברכושו וכבודו, ולא אחת תוך התאכזרות יוצאת דופן לחסר הישע ולאזרח התמים.

"הציבור, מטבע הדברים, מביט לעבר הגופים המופקדים על שלטון החוק, ומשליך עליהם את יהבו בתקווה להפוך לחברה מתוקנת וטובה יותר, ובציפייה להבטחת שמירת החוק וכיבודו לטובת הכלל.

אני מסכים כי האחריות לניהול התקין של ההליך הפלילי וסיומו בתוך זמן סביר, מוטלת על בית המשפט, אולם, נדרש שיתוף פעולה של כל הגורמים המערכתיים השותפים למערכת שלטון החוק".

כיצד אתה רואה את מערכת היחסים שבין בית המשפט לבין רשויות השלטון האחרות?

"מערכת היחסים שבין בתי המשפט לבין רשויות המדינה האחרות, עלולה לעיתים להיות מורכבת ואף שברירית. לא אחת מגיעות לפתחם של בתי המשפט עתירות הבוחנות את חוסנה של מערכת יחסים זו, בעיקר בעתות משבר ומתיחות ביטחונית וחברתית-כלכלית.

"בית המשפט בוחן באובייקטיביות וללא מורא את תפקודם של גופי השלטון, ואינו נרתע גם ממתחת ביקורת על התנהלותם, בתקווה שהגורם המבוקר יפיק את הלקחים המתבקשים, ואת סבירות ההחלטות שהתקבלו, ומוודא שדרך קבלתם הייתה תקינה. כולי תקווה כי הציבור הרחב, כמו גם הרשויות השונות, יכבדו ויקבלו בהבנה את החלטות בית המשפט, גם אם הן לעיתים אינן מקובלות עליהם".

עם הפנים לעתיד

אתה מצוי כיום בשנה הרביעית לתקופת הכהונה שלך - כיצד היית מגדיר את האתגרים בהמשך הדרך?

"אני מעוניין להמשיך ולראות סגל שופטים מקצועי ואיכותי כפי שהוא כיום. כך גם, סגל עובדים נאמן, מהימן, מסור לעבודה, כזה המגלה הזדהות עם המערכת ונותן שירות לציבור באופן המיטבי ביותר שילוב של הפרמטרים שהזכרתי, יש בו כדי להביא לכך שההליכים והתדיינות המשפטיות יתנהלו באנושיות, ביעילות, שהליכים יתחילו ויסתיימו בפרקי זמן קצרים ככל הניתן, ובכך נגשים את מטרת המערכת.

"האתגר המרכזי הוא לשמר את החומר האנושי המצויין שקיים בבית המשפט, וכן את ההישגים לשנים הבאות, להתייעל, לשרת טוב יותר ובאופן מהיר יותר את האזרח, כל זאת תוך שיתוף פעולה עם כל מי שאמון על שירות הציבור, ולא רק במערכת המשפטית. בראייתי, אני ניצב כמשרת הציבור עם כל המשתמע ממושג זה".

תרצה לומר דבר מה לעניין אמון הציבור במערכת?

"כפי שאמרתי בעבר בכמה הזדמנויות שונות, אמון הציבור הוא בראש ובראשונה נגזרת של מערכת משפט מקצועית, מערכת בונה אמון באמצעות מתן שירות איכותי, נטול פניות מקצועי ויעיל".

היכן מקומם של עורכי הדין במשוואה זו?

"לא פעם ולא פעמיים אמרתי בעבר וגם כעת אציין כי אני רואה בציבור עורכי הדין שותף מלא לא רק לעשיית הצדק, אלא גם לשימור מעמדו של בית המשפט".

לקראת סיום התרצה להוסיף דבר מה?

"אני יודע כי עד היום נעשתה על ידי בית המשפט עבודה טובה, ברור לי כי עדיין מחכה לנו עבודה רבה, ונדא שהעבודה תיעשה גם בעתיד על הצד הטוב ביותר.

"בהזדמנות זו אני מאחל שנה טובה, שנה מאושרת, שנה ברוכה ופורייה לכם, לבני משפחותיכם ולכל מערכת המשפט".